

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБІЧНИМИ ПРОДУКТАМИ ТВАРИННОГО ПОХОДЖЕННЯ ПТАХІВНИЦТВА

О.Л. Шевцова
Здобувач

Інститут агроекології і природокористування
НААН України
(Україна, м. Київ; e-mail: olgasheva@yahoo.com)

У роботі визначено проблемні аспекти наявного економічного інструментарію у сфері поводження з побічними продуктами тваринного походження. Виявлено предумови необхідності впровадження системи управління відходами на інноваційних засадах, яка забезпечить споживання природних ресурсів; розроблення законодавства у сфері управління відходами з урахуванням вимог відповідних європейських директив. Проведено аналіз сучасних економічних інструментів застосування в управлінні у сфері поводження з відходами в Україні. Чинна нормативно-правова база і еколого-економічний інструментарій регулювання процесів поводження з побічними продуктами тваринного походження птахівництва не відповідає сучасним вимогам, а методи та технології поводження, які використовуються в Україні, не відповідають світовим стандартам. Встановлено, що основні напрями використання коштів природоохоронних фондів вказують на основні екологічні проблеми держави — це охорона та поліпшення стану водних ресурсів та раціональне поводження з відходами. Здійснено аналіз капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за 2019 рік. Виявлено, що інвестиції на охорону навколишнього природного середовища не спроможні повною мірою забезпечити модернізацію та технічне переоснащення об'єктів природоохоронної інфраструктури, що може призвести до незворотних негативних впливів на довкілля. Збільшення масштабів експлуатації природних ресурсів та посилення деструктивних змін довкілля свідчить, що впровадження екологічних заходів зумовлює необхідність пропорційного збільшення витрат коштів і матеріальних засобів на екологічні цілі. Як показало дослідження найбільша частка екологічних витрат сформована власними коштами підприємств, організацій, установ за регіонами. В Україні практикується повторне використання, переробка та відновлення відходів. Повторне використання, переробка та відновлення можуть бути економічно ефективною альтернативою обробці та захороненню деяких видів відходів, і може допомогти зберегти ресурси.

Ключові слова: побічні продукти тваринного походження, бройлерне виробництво, обсяги виробництва, фінансово-економічні інструменти, інвестиції, екологічні податки, доходи, птахівництво.

Постановка проблеми. У процесі здійснення господарської діяльності, у галузі птахівництва утворюються побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною (далі — побічні продукти тваринного походження або ППТП), — туша або частини туш забитих, загиблених тварин, сировина та продукти тваринного походження, що не призначені або визнані непридатними для споживання людиною. Проблема утилізації побічних продуктів тваринного походження набула найбільшої актуальності у ХХ ст., коли виробництво тваринницької продукції в промислових масштабах досягло свого піку, а кількість відходів набула загрозливих масштабів. Основними продуцентами побічних продуктів тваринного походження є здебільшого підприємства агропромислового комплексу,

м'ясопереробної промисловості, житлово-комунального господарства, зоопарки, розплідники, віварії науково-дослідних установ та ін.

Забезпечення своєчасної і належної утилізації/видалення побічних продуктів тваринного походження в умовах концентрації та інтенсифікації виробництва м'яса птиці відіграє важливу економічну роль для АПК. Згідно з інформацією Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів в областях країни останніми роками утилізується та видалається 330–360 тис. т побічних продуктів тваринного походження [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальним нині питанням щодо екологічних передумов поводження з побічними продуктами птахівництва приділяють уваги такі ві-

тчизняні вчені, як В.П. Бородай, О.А. Марченко, О.О. Катеринич, О.І. Мінералов, О.В. Тертична та ін. Проблеми економічного регулювання поводження з побічними продуктами тваринного походження досліджували у своїх працях Р.І. Буряк, О.І. Дацій, О.Ф. Кирилук, Б.А. Мельник, А.М. Стельмашук, Ф.О. Ярошенко та ін. Проте нині, так і не виявлено реальних фінансово-економічних інструментів, що дадуть змогу контролювати та регулювати процеси поводження з ППТП птахівництва в Україні, що своєю чергою, і потребує подальшого дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Нині в Україні утворення великої кількості відходів — це екологічна проблема, яка потребує розв'язання. Таку ситуацію зумовлює ряд причин: слабкої і неузгодженої нормативної та інституційної бази, браку фінансових ресурсів, та недостатнього контролю і оцінки.

Актуальність полягає в їх негативному впливі на довкілля і здоров'я людей. Це зумовлено тим, що під побічні продукти тваринного походження зайняті значні площі земель. В місцях їх накопичення утворюються численні комплекси токсичних, бактеріологічних сполук, які активно взаємодіють з повітрям та ґрунтом, переносяться в підземні водоносні горизонти. У результаті вода із колодязів забруднюється шкочинними речовинами.

Інтенсифікація виробництва продукції птахівництва передуює зростанню обсягів накопичення ППТП в Україні, натомість, їх значна частка видаляється на полігони та звалища, замість переробки. У разі розміщення сільськогосподарськими підприємствами, селянськими та іншими господарствами, які займаються виробництвом (вирощуванням), переробкою та збутом продукції птахівництва, обсягів гною та пташиного посліду у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, на використання яких отримано дозвіл спеціально уповноважених органів на видалення відходів чи здійснення інших операцій з відходами, вони мають за такі обсяги сплачувати екологічний податок [2]. Чинна нормативно-правова база і еколого-економічний інструментарій регулювання процесів поводження з ППТП не відповідає сучасним вимогам, а методи й технології поводження, які використовують в Україні, не відповідають світовим стандартам.

Матеріали та методи. Метою цього дослідження є розгляд наявної фінансової системи для поводження з ППТП та виявлення фінансово-економічних інструментів їх регулювання. У процесі дослідження використовувалися такі методи: аналізу та синтезу, економіко-статис-

тичний, теоретичного узагальнення, індукції та дедукції тощо.

Викладення основного матеріалу. Обсяги виробництва курячого м'яса національними виробниками з кожним роком зростають, а потужність найбільшого учасника ринку може задовольнити річні потреби всього населення України. Птахівництво — одна з найдинамічних галузей тваринництва, що характеризується швидкими темпами відтворення поголів'я, найменшими витратами матеріальних засобів і затратами людської праці на одиницю виробленої продукції. Курятина є найпоширенішим м'ясом птиці у світі та більш споживаним з огляду на відсутність заборон з боку певних релігій. М'ясо птиці є однією з базових складових «споживчого кошика» — набору продуктів харчування, який формується з використанням нормативів фізіологічної потреби організму людини в продуктах харчування з огляду на їх хімічний склад та енергетичну цінність, з урахуванням рекомендацій ВООЗ. За даними [3], станом на кінець 2019 р., виробництво м'яса свійської птиці здійснювало 449 підприємств, загальною кількістю вирощених тварин — 118 812, 9 тис. голів. За розрахунками вчених [4], за вирощування 1 млн курчат-бройлерів маса загиблої птиці становить 40–60 т. Унаслідок забою птиці, кількість нехарчових відходів становить близько 25% живої маси птиці. Тобто маса ППТП після забою 1 млн курчат-бройлерів становить 500–800 т.

Згідно з даними статистичних спостережень [3], за 2019 р. утворено:

- відходів тваринного походження та змішані харчові відходи: 607,5 тис. т.; з них утилізовано — 295,3; спалено — 9,4; видалено у спеціально відведених місцях чи об'єктах — 1,7;
- відходів рослинного походження: утворено — 7829,3 тис. т.; утилізовано — 2638,2; спалено — 418,7; видалено — 154,0 тис. т.;
- тваринних екскрементів, сечі та гною: утворено — 3233,8 тис. т.; утилізовано — 2300,6; видалено — 72,0 тис. т.

Наведені дані свідчать про необхідність впровадження системи управління відходами на інноваційних засадах, яка забезпечить споживання природних ресурсів; розроблення законодавства у сфері управління відходами з урахуванням вимог відповідних європейських директив. Адже нині правовою передумовою використання економічних інструментів для досягнення цілей екологічного менеджменту є Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (1992) [5]. Цей Закон, а також інші підзаконні акти та кодекси, пов'язані із захистом навколишнього середовища, встановлюють принцип «забруднювач

платить». Проте в Україні він не повною мірою реалізований, адже досі є дисбаланс між витратами, спричиненими внаслідок забруднення та вартістю усунення їх негативних наслідків.

Відповідно до пункту 240.1 ст. 240 Податкового кодексу України [6], платниками екологічного податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи ті, які виконують агентські (представницькі) функції щодо таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюється розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання). Об'єктом оподаткування екологічним податком, що справляється за розміщення відходів, є обсяги та види (класи) розміщених відходів, крім

обсягів та видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання. Збори на утилізацію промислових відходів залежать від обсягу і класу небезпеки, із застосуванням поправочного коефіцієнта залежно від розташування пункту утилізації і типу об'єктів. У більшості випадків кількість відходів розраховується за нормативами, а не вимірюється безпосередньо [7].

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини — є невід'ємною умовою сталого економічного та соціального розвитку України, а екологічні заходи підприємства та ефективний режим роботи позитивно впливає і мінімізує шкідливий вплив на довкілля. Дослідження щодо витрат на охорону навколишнього природного середовища за рахунок власних коштів підприємств, організацій, установ за видами природоохоронних заходів у 2019 р. у фактичних цінах представлено у табл. 1. З огляду на необхідність адекватно-

Таблиця 1

Витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами економічної діяльності у 2019 р. (у фактичних цінах, тис. грн)

Показник	Усього	У тому числі		
		Капітальні інвестиції		Поточні витрати
		усього	з них на капітальний ремонт	
Усього	17668924,2	2178306	459619,4	15490619
Сільське, лісове та рибне господарство	418078,7	8894,2	483,9	409184,5
Виробництво харчових продуктів	544233,5	96804,4	14586,2	447429,1
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами:	8212450,7	1008544,5	214641,4	7203906,2
забір, очищення та постачання води	4519288,8	631289,6	163816,9	3887999,2
каналізація, відведення й очищення стічних вод	904948,5	65026,3	18162,5	839922,2
збирання, оброблення й видалення відходів; відновлення матеріалів	2776183,2	312228,6	32662,0	2463954,6
інша діяльність щодо поводження з відходами	12030,2	—	—	12030,2
Професійна, наукова та технічна діяльність	262243,7	47887,2	9389,9	214356,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	19466,9	7630,9	5876,6	11836,0

го, повного і комплексного відображення сукупності природоохоронних робіт за основу доцільно прийняти групування за видами та напрямками витрат. Упродовж 2019 р. витрати на охорону навколишнього природного середовища підприємствами, організаціями та установами України було витрачено 17 668,92 млн грн. Найбільшу частку з них становили витрати на водопостачання, каналізацію, поводження з відходами 46%; забір, очищення та постачання води — 25,5% та збирання, оброблення й видалення відходів — 15,71% (рис. 1).

Основні напрями використання коштів природоохоронних фондів вказують на головні екологічні проблеми держави — це охорона й покращення стану водних ресурсів та раціональне поводження з відходами. Витрати на капітальний ремонт основних засобів природоохоронного призначення охорони атмосферного повітря і проблеми зміни клімату становили 459,61 млн грн.

З набранням чинності Закону України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» [8], побічні продукти тваринного походження перестали вважатися відходами. Підприємства, що здійснюють господарську діяльність у сфері переробної промисловості, посилаються на вище зазначений нормативний акт, мають визначити

об'єкт оподаткування екологічним податком у частині розміщення побічних продуктів тваринного походження. Так, до підприємств переробної промисловості, у яких виникає об'єкт оподаткування екологічним податком у частині розміщення відходів, а саме побічних продуктів тваринного походження птахівництва, згідно з Класифікатором видів економічної діяльності [9] належать такі два класи:

10.1 «Виробництво м'яса та м'ясних продуктів»,

10.9 «Виробництво готових кормів для тварин».

Отже, суб'єкти господарювання у галузі птахівництва мають задекларувати як об'єкт оподаткування екологічним податком обсяги будь-яких власних відходів, до яких застосовано операції з розміщення побічних продуктів тваринного походження [2].

Не менш важливим економічним інструментом регулювання поводження із ППТП є капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища. В процесі аналізу відповідних фінансових потоків за 2019 р., (рис. 2) виявлено, що загалом, такі інвестиції за рахунок власних коштів підприємств, організацій становили 10 074 279 тис. грн. Капітальні інвестиції на поводження з відходами сягають 1 182 046 тис. грн, а це 11% загальної суми ін-

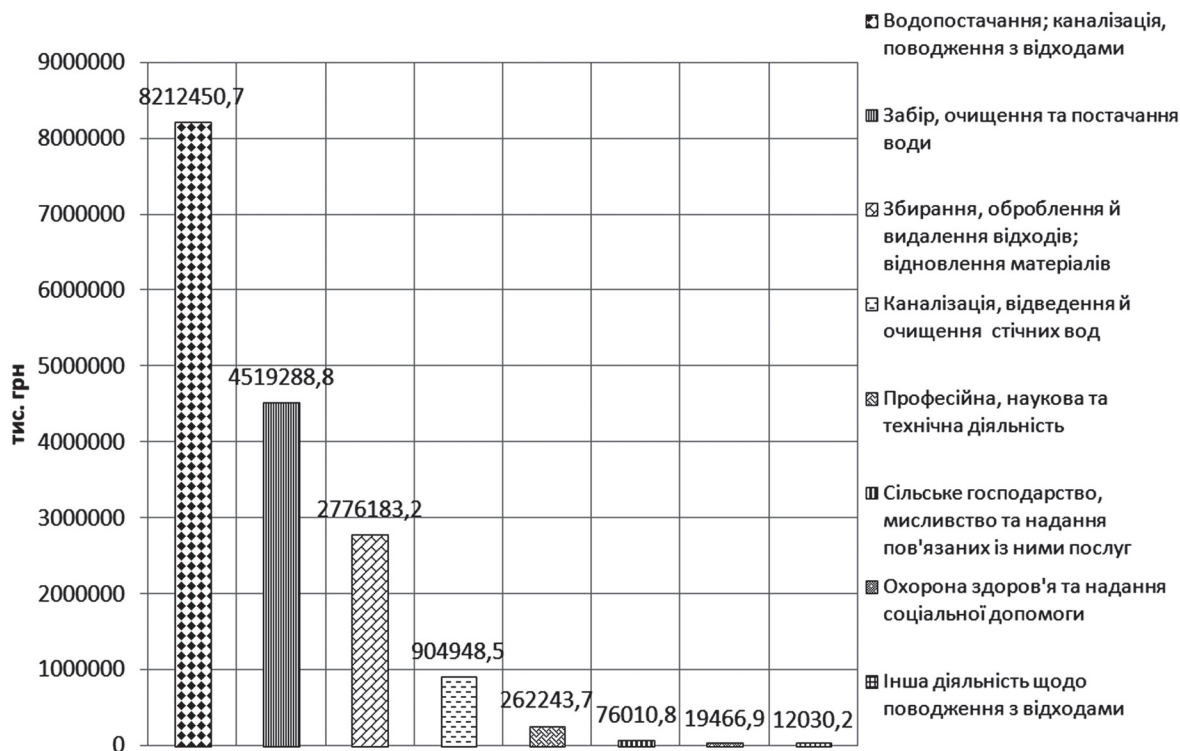

Рис. 1. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами економічної діяльності у 2019 році

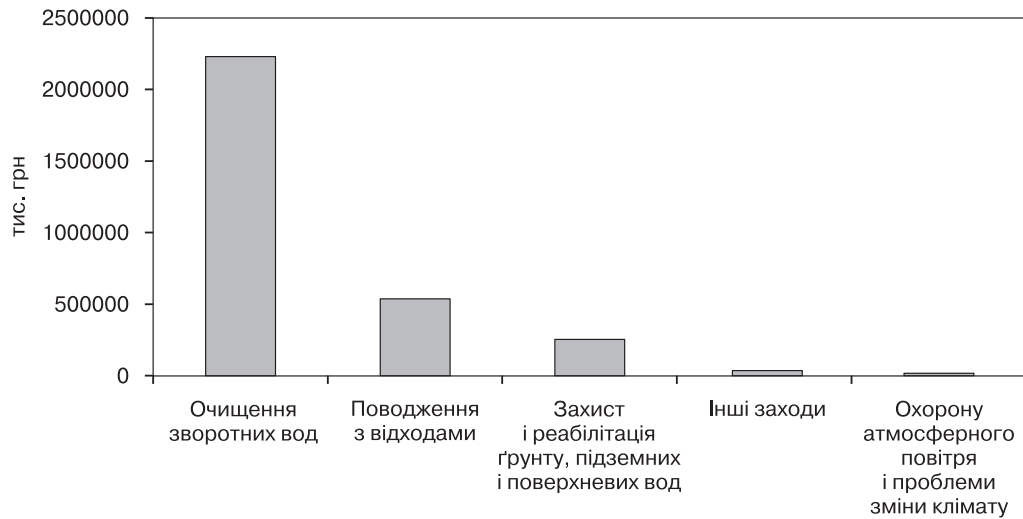

Рис. 2. Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища на поводження з відходами у 2019 р.

вестицій на охорону навколишнього середовища, що не повною мірою сприяє формуванню ресурсної бази модернізації, реконструкції та технічного переоснащення об'єктів природоохоронної інфраструктури й може призвести до незворотних негативних впливів на довкілля. Збільшення масштабів експлуатації природних ресурсів і посилення деструктивних змін довкілля, впровадження екологічних заходів зумовлює необхідність пропорційного, збільшення витрачання коштів і матеріальних засобів на екологічні цілі.

Істотну позитивну роль в інформаційно-аналітичному забезпеченні управлінських рішень у сфері охорони довкілля й раціонального природокористування відіграє структуризація екологічних витрат за джерелами фінансування. Як показало дослідження, найбільша частка екологічних витрат сформована власними коштами підприємств, організацій, установ за регіонами. Тому доцільно такі витрати окремо показувати в обліку та звітності підприємств. Бухгалтерський облік на сьогодні не здатен враховувати екологічний вплив підприємств, установ, організацій на навколишнє природне середовище та інформаційно забезпечити на належному рівні екологічне управління [10]. Існує низка перешкод щодо організації екологічного обліку та подання звітності з природоохоронних заходів, а саме — немає стимулу враховувати зобов'язання через необхідність вираховувати витрати з доходу, що оподатковується після їх здійснення. В Україні практикується повторне використання та переробка ППТП птахівництва. Проте така практика досить локалізована та не поширена через відсутність ефективної роботи екологічного менеджменту у сфері поводження з побічними продуктами тваринного

походження птахівництва. Адже повторне використання, переробка та відновлення можуть бути економічно ефективною альтернативою обробці та захороненню курячого посліду, падежу птиці та інших непридатних для споживання людиною побічних продуктів виробництва і можуть сприяти збереженню ресурсів. Проте у сфері управління ППТП птахівництва є такі основні організаційно-економічні проблеми, що потребують розв'язання:

- неналежний рівень дотримання вимог законодавства;
- низький рівень поінформованості та обізнаності сільськогосподарського сектору щодо можливостей та переваг оброблення чи повторного використання ППТП;
- низький рівень поінформованості інвесторів щодо можливостей виробництва нових продуктів із побічної продукції бройлерного виробництва;
- відсутність дієвого механізму залучення приватних інвестицій для розвитку об'єктів сектору птахівництва;
- низький рівень ефективності управління стратегічними об'єктами у сфері поводження з ППТП сільськогосподарського сектору [11].

Сформульовані проблеми та недоліки передбачають формування цілей фінансово-економічного регулювання поводження з ППТП, а саме: залучення інвестицій у сферу поводження з відходами та створення сучасної інфраструктури поводження з відходами птахівництва; запровадження новітніх технологій утилізації ППТП птахівництва та зменшення обсягів їх захоронення на полігонах; зменшення кількості об'єктів поводження з відходами, що не відповідають вимогам законодавства, вивільнення земель після закриття полігонів

і звалищ; збільшення обсягів збирання, заготівлі, переробки та утилізації відходів як вторинної сировини; стимулювання суб'єктів господарювання до провадження виробничої діяльності з використанням безвідходних та екологічно безпечних технологій; підвищення ефективності використання коштів державного та місцевих бюджетів для здійснення заходів у сфері поводження з відходами з метою запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини.

Висновки. Першочергова потреба на сучасному етапі розвитку економіки країни полягає у стимулюванні впровадження мінімізації відходів птахівництва як у рамках існуючих підприємств, так і на майбутніх промислових об'єктах. Тому для регулювання поводження з ППТП птахівництва сукупність фінансово-економічного інструментарію має передбачати заходи з управління нагальною проблемою їх утворення, а також давати можливість для впровадження чистих технологій у майбутньо-

му. Зокрема, це пільгове кредитування, пільгове оподаткування, платежі та збори, бюджетні субсидії та дотації на закупівлю енерго- та еколого-безпечного технологічного оснащення з переробки відходів, цільове фінансування, міжнародне кредитування, гранти, екологічне страхування тощо. В Україні одним із напрямів державного фінансування сільськогосподарських підприємств є відшкодування витрат, пов'язаних зі сплатою відсотків за користування кредитами банків. Через їх здешевлення для виробників природоохоронного обладнання та екологічно чистої продукції держава робить таку діяльність привабливішою для потенційних інвесторів. При цьому джерелами фінансування передбачаються державний та місцеві бюджети з обсягами видатків у межах бюджетних призначень за визначеними бюджетними програмами на відповідний рік, кошти суб'єктів господарювання, міжнародна технічна допомога, внески заінтересованих міжнародних організацій, а також інші джерела, незаборонені законодавством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз регуляторного впливу проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування заходів, пов'язаних з утилізацією/видаленням побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною». URL: http://www.consumer.gov.ua/Pictures/Files/Editor/document/%D0%BE%D0%B1%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2/2019/15.11.2019/04.11.2019_%D0%9A%D0%9C%D0%A3_%D0%90%D0%A0%D0%92%208.pdf
2. Офіційне видання державної фіскальної служби України. Розміщення відходів виробництва (вирощування) продукції тваринництва та птахівництва. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5611>
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Бородай В. П., Тертична О. В., Кейван М. П. Екологічна оцінка стану довкілля в зонах виробництва продукції птахівництва. Сучасне птахівництво. 2014. № 4. С. 22–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sps_2014_4_10виробництва продукції птахівництва/
5. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 26.06.1991 № 1268-XII. Вісник Верховної Ради. 1991. № 41. С. 547.
6. Податковий кодекс України (Стаття 242. Об'єкт та база оподаткування) 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Національна стратегія поводження з відходами для України. Додаток 2: Промислові відходи / Consortium Resources and Waste Advisory Group Limited — Великобританія та COWI A/S — Данія. URL: <https://eco.kiev.ua/assets/files/Osnovna-chastina.pdf>
8. Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною: Закон України від 07.04.2015 № 287-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287-19>.
9. Перелік кодів видів економічної діяльності за національним класифікатором. URL: <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/pereliki-/128651.html>
10. Букало Н. Екологічні витрати, їх економічна природа та стан. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2019. № 1. С. 128–130.
11. Про Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8.11.2017 р. № 820-р.

Інформація про автора

Шевцова Ольга Леонідівна — здобувач, Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України (Україна, Київ; e-mail: olgashева@yahoo.com)

O.L. Shevtsova
applicant

Institute of Agroecology and Environmental Management
of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine
(Ukraine, Kyiv; e-mail: olgasheva@yahoo.com)

FINANCIAL AND ECONOMIC INSTRUMENTS FOR ADJUSTMENT OF POULTRY WASTE MANAGEMENT

The problematic aspects of the existing economic instruments in the field of animal by-products are identified in the paper. Prerequisites of necessity of introduction of system of waste management on innovative bases which will provide consumption of natural resources are revealed; development of legislation in the field of waste management, taking into account the requirements of the relevant European directives. The analysis of modern economic instruments of application in the management of waste management in Ukraine. The current regulatory framework and ecological and economic tools for regulating the processes of handling animal by-products of poultry origin do not meet modern requirements, and the methods and technologies used in Ukraine do not meet world standards. It is established that the main directions of the use of environmental funds indicate the main environmental problems of the state — the protection and improvement of water resources and the rational management of waste. The analysis of capital investments for environmental protection in 2019. Investments in environmental protection were found not to be able to fully provide for the modernization and technical re-equipment of the objects of the environmental infrastructure, which could lead to irreversible negative impacts on the environment. Increasing the exploitation of natural resources and increasing destructive changes in the environment indicate that the introduction of environmental measures necessitates a proportionate, increased cost of resources and material resources for environmental purposes. According to the study, the largest share of environmental costs is generated by own funds of enterprises, organizations, institutions by region. In Ukraine, waste is reused, recycled and recovered. Reuse, recycling and recovery can be a cost-effective alternative to the treatment and disposal of certain types of waste, and can help conserve resources.

Keywords: animal by-products, broiler production, production volumes, financial and economic instruments, investments, environmental taxes, income, poultry.

REFERENCES

1. Analysis of the regulatory impact of the draft resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine *Pro zatverdzhennya Poryadku vykorystannya koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu byudzheti dlya finansuvannya zakhodiv, pov'yazanykh z utylizatsiyeyu/vydalenniam pobichnykh produktiv tvarynnoho pokhodzhennya, ne pryznachenykh dlya spozhyvannya lyudynoyu* [About approval of the Procedure of using the funds provided in the state budget for financing activities related to the disposal / disposal of animal by-products not intended for human consumption], available at: http://www.consumer.gov.ua/Pictures/Files/Editor/document/%D0%BE%D0%B1%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2/2019/15.11.2019/04.11.2019_%D0%9A%D0%9C%D0%A3_%D0%90%D0%A0%D0%92%208.pdf (In Ukr.).
2. Official issue of the State Fiscal Service of Ukraine. *Rozmishchennya vidkhodiv vyrobnytstva (vyroshchuvannya) produktsiyi tvarynnytstva ta ptakhivnytstva*, [Official issue of the State Fiscal Service of Ukraine. Disposal of waste production (cultivation) of livestock and poultry products.], available at: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5611> (In Ukr.).
3. The State Statistics Service of Ukraine *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny*, [State Statistics Service of Ukraine], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (In Ukr.).
4. Boroday V.P., Tertichna O.V., Keivan M.P., Brigas O.P., Masberg I.V., Mineralov O.I. (2014), *Ekolohichna otsinka stanu dovkillya v zonakh vyrobnytstva produktsiyi ptakhivnytstva*, [Environmental assessment of the environment in poultry production areas], *Suchasne ptakhivnytstvo*, [Modern poultry], № 4. P. 22–25. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sps_2014_4_10 виробництва продукції птахівництва / (In Ukr.).
5. Law of Ukraine *Pro okhoronu navkolyshn'oho pryrodnoho seredovyscha*, [About the protection of the environment], № 1268-XII of 26.06.91, VVR, 1991, № 41, p.547 (In Ukr.).
6. Tax Code of Ukraine (2011) *Stattya 242 Ob'yeht ta baza opodatkovannya*, [Article 242. Object and Base of Taxation], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (In Ukr.).
7. National Waste Management Strategy for Ukraine. [Promyslovi vidkhody] / Consortium Resources and Waste Advisory Group Limited. [National Waste Management Strategy for Ukraine], available at: <https://eco.kiev.ua/assets/files/Osnovna-chastina.pdf> (In Ukr.).

8. Law of Ukraine *Pro pobichni produkty tvarynnoho pokhodzhennya, ne pryznachenі dlya spozhyvannya lyudynoyu*, [About animal by-products not intended for human consumption], as of April 7, 2015. No. 287-VIII. available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287-19>. (In Ukr.).
9. List of economic activity codes by national classifier [*Perelik kodiv vydiv ekonomichnoyi diyal'nosti za natsional'nym klasyfikatorom*], available at: <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/pereliki-/128651.html> (In Ukr.).
10. Bukalo, N. (2019), *Ekolohichni vytraty, yikh ekonomichna pryroda ta stan*, [Environmental costs, their economic nature and condition], *Ekonomichnyy chasopys Skhidnoyevropeys'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky*, [Economic Journal of Lesya Ukrainka Eastern European National University], № 1, 128–130 p. (In Ukr.).
11. Ordinance of the Cabinet of Ministers of Ukraine. *Pro Natsional'nu stratehiyu upravlinnya vidkhodamy v Ukrayini do 2030 roku*, [About the National Waste Management Strategy in Ukraine until 2030], №. 820-r of November 8, 2017. (In Ukr.).

Author

Shevtsova Olga Leonidivna — applicant, Institute of Agroecology and Environmental management National Academy of Agrarian Sciences (Ukraine, 03143, Kyiv, 12 Metrologichna St.; e-mail: olgasheva@yahoo.com).

Новини Новини

Новини • Новини • Новини

На сайті пілотного проекту Держлісагентства «Ліс у смартфоні» LK.UKRFOREST.COM оприлюднено інформацію про 37,9 тис. виданих дозвільних квитків на заготівлю деревини. Розроблена онлайн карта рубок, яка також працює в пілотному режимі, поширюється на 14 областей — Чернігівську, Полтавську, Рівненську, Київську, Волинську, Тернопільську, Закарпатську, Житомирську, Сумську, Миколаївську, Вінницьку, Херсонську, Черкаську, Одеську та Новоайдарське лісове господарство Луганського обласного управління лісового та мисливського господарства.